

NOLLVISION GER ÖKAD KONKURRENSKRAFT

– BASINDUSTRINS INVESTERINGAR
I BÄTTRE ARBETSMILJÖ, HÄLSA OCH
SÄKERHET

INDUSTRI
ARBETSGIVARNA

Rapportförfattare

Mikael Rehnberg

Arbetsmiljöexpert och utbildare,

Bättre arbetsmiljö AB

mikael@battrearbetsmiljo.nu

Robert Persson Asplund

Doktorand & forskare, Linköping universitet

Chefpsykolog, Avonova Sverige AB

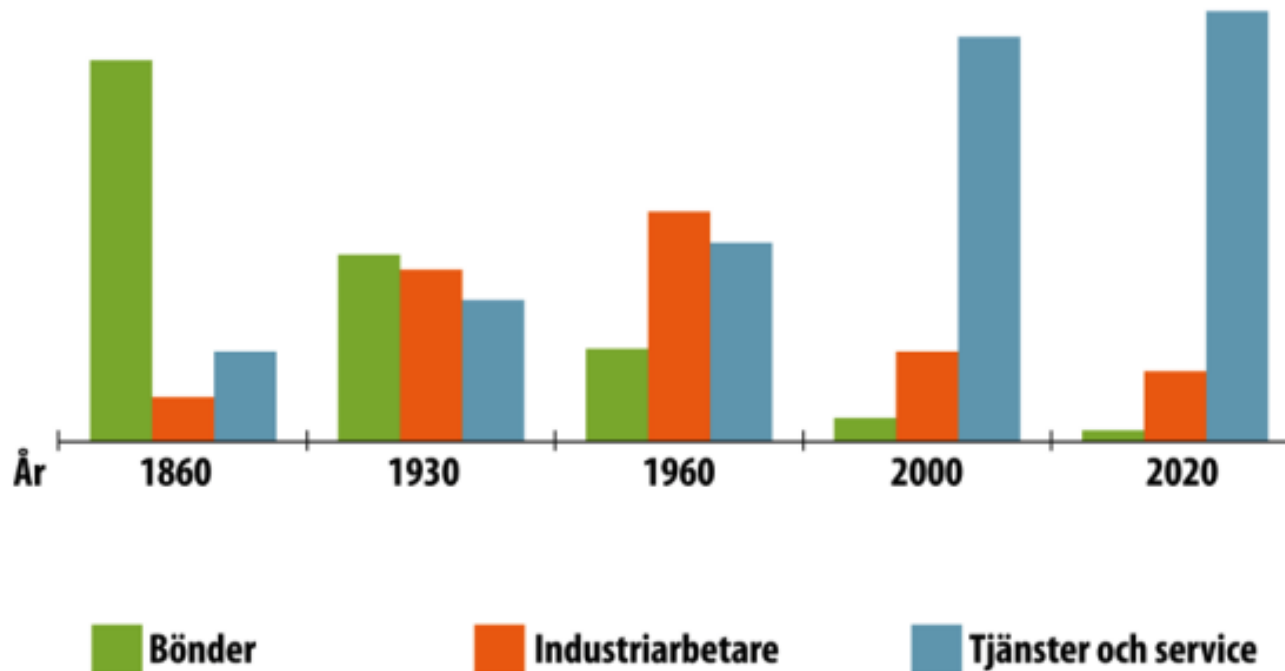
robert.persson.asplund@liu.se

Syfte och avgränsningar

- Tydliggöra **sambandet mellan investeringar** i det hälsofrämjande och förebyggande arbetsmiljö och säkerhetskulturarbetet och **lönsamhet, produktivitet och konkurrenskraft** inom basindustrin.
- Intervjuat forskare samt **nyckelpersoner från ett antal industriföretag**, som alla bedriver ett förebyggande systematiskt arbetsmiljöarbete om hur de ser på sambandet mellan investeringar i bättre arbetsmiljö, hälsa och säkerhet och lönsamhet, produktivitet och konkurrenskraft.
- Ej heltäckande redovisning av alla existerande välgjorda studier utan främst att utgöra en **inspirationskälla och ett kunskapsstöd** i linje med Industriarbetsgivarnas arbete med nollvisionen för olyckor och ohälsa inom industrin.

Ett arbetsliv i förändring

Bild 1 visar hur antalet anställda ur ett tidsperspektiv har och enligt prognoser kommer att förändras i olika arbetsmarknadssektorer. Källa: Diagrammet presenterades av professor Bo Dahlbom på tre inspirationsseminarium för Partsrådet under februari 2012.

Arbetslivets förändringar och arbetsmiljöbegreppets utveckling går hand i hand

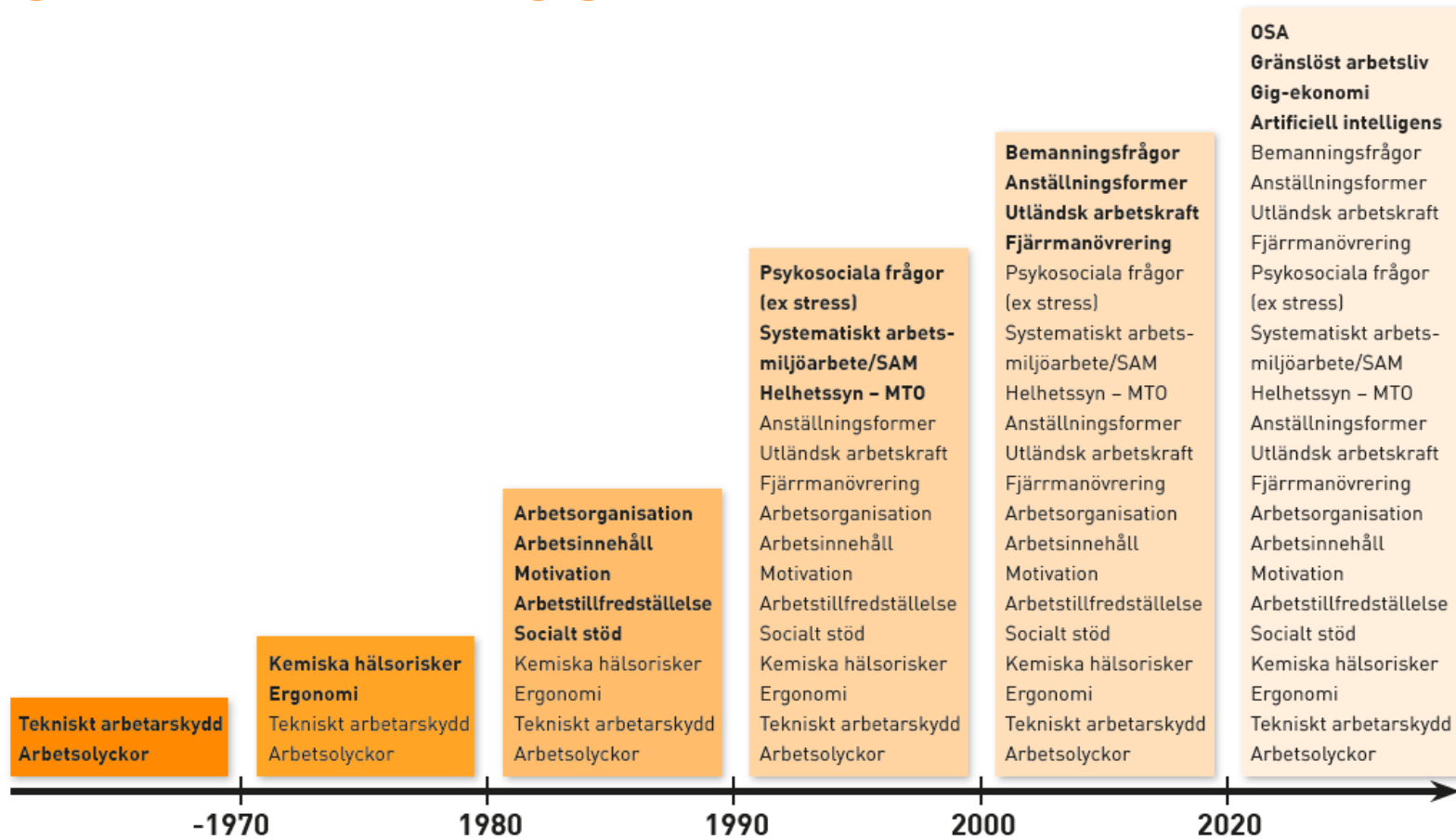
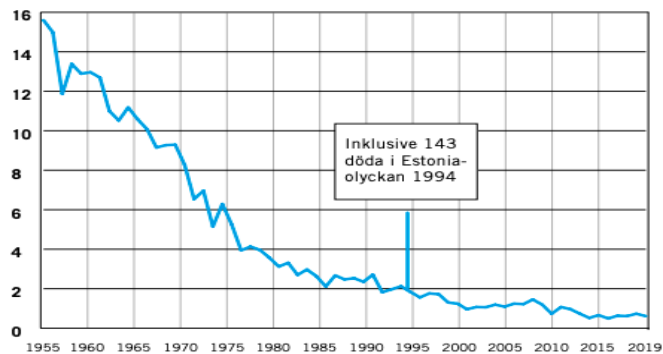

Bild 1. Arbetsmiljöfrågornas utveckling

Konsekvenser av brister i arbetsmiljö, hälsa och säkerhet

Olycksfall

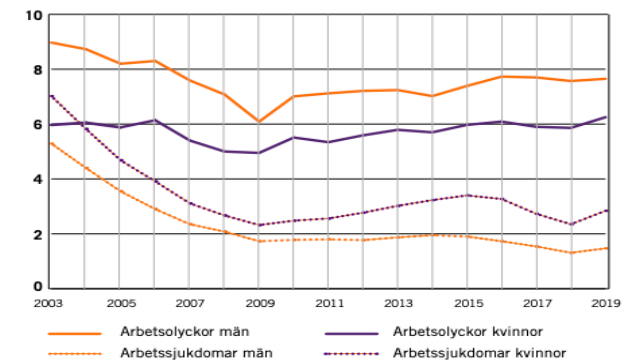
Figur 13. Antal arbetsolyckor med dödlig utgång per 100 000 arbetstagare 1955 – 2019.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA) och Statistiska centralbyrån (RAMS)

Arbets- och belastningsskador

Figur 2. Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro och arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta 2003–2019. Preliminär statistik. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

Psykisk ohälsa

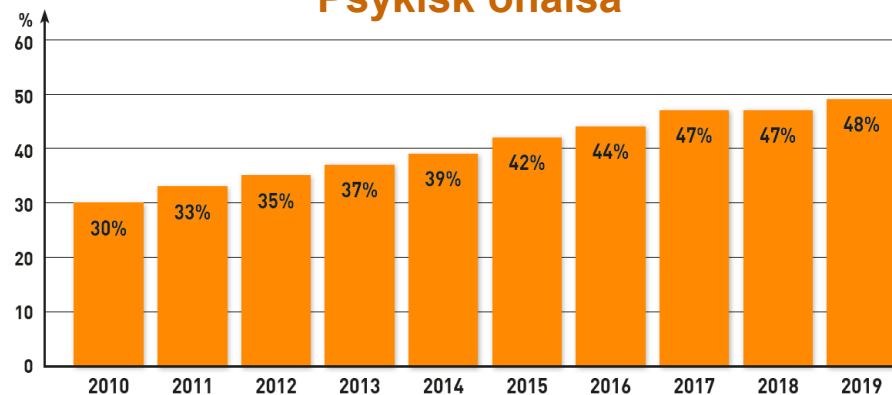

Bild 2. Andel sjukskrivningar som beror på psykisk ohälsa 2010–2019 (enligt Försäkringskassan och Skandia)

Omfattande kostnader pga brister i arbetsmiljö, hälsa och säkerhet

För samhället:

- Ca **4 procent** av världens årliga BNP beräknas gå förlorad på grund av arbetsrelaterad ohälsa och olycksfall i arbetet (International Labour Office, 2012).
- Ca **476 miljarder euro**, enligt European Agency for Safety and Health at Work.
- Ca **44 miljarder kronor** för **belastningsskador, t.ex. ryggbesvär** 2019 (inkl, kostnader för insatser, sjukvård, läkemedel o.s.v; Försäkringskassan, 2019)
- Ca **64 miljarder kronor** för **psykisk ohälsa** år 2019 uppgå till (Försäkringskassan, 2019; Skandia, 2019).

För företagen:

- **Sjukfrånvaro (korttids- & långtidsfrånvaro):**
  - **23,7 miljarder kr** i sjuklönekostnader under 2018 (Ekonomifakta, 2020).
  - Genomsnittskostnaden per anställd, **11 000 kr** för de första 14 sjukdagarna (beräknat på medianlönen 2019, 31 700 kr).
- **Personalomsättning:**
  - Brister i arbetsmiljö kan vara en orsak till att anställda söker eller byter arbete.
  - Kostnader **upp emot 900 000 kr** för avveckling av den som slutar, nyrekrytering, introduktion och inskolning av nyanställd (Johanson & Johrén, 2007).
- **Produktionsbortfall:**

Produktionsbortfall

- Produktionsbortfallet vid arbetsolycksfall utgör ungefär **två tredjedelar** av den totala kostnaden (Dorman, 2000; Stewart et al., 2003).
- Exempel på kostnader som ingår i produktionsbortfallet:
  - Sjuknärvaro, nedsatt arbetsförmåga
  - Produktionsstopp, reparation och ersättning
  - Vitesbelopp/skadestånd
  - Rekrytering och upplärning av vikarier/nyanställda
  - Oro och lägre motivation från övriga anställda
- Svensk studie visade på ett genomsnittligt produktionsbortfall på 5,8–7,5 timmar per anställd och vecka (Lohela-Karlsson et al., 2015).
- Motsvarande produktionsbortfall inom industrin skulle innebära cirka 65 miljoner arbetstimmar per år eller cirka 36 000 årsheltidsanställda inom industrin (SCB, 2019).

2/3

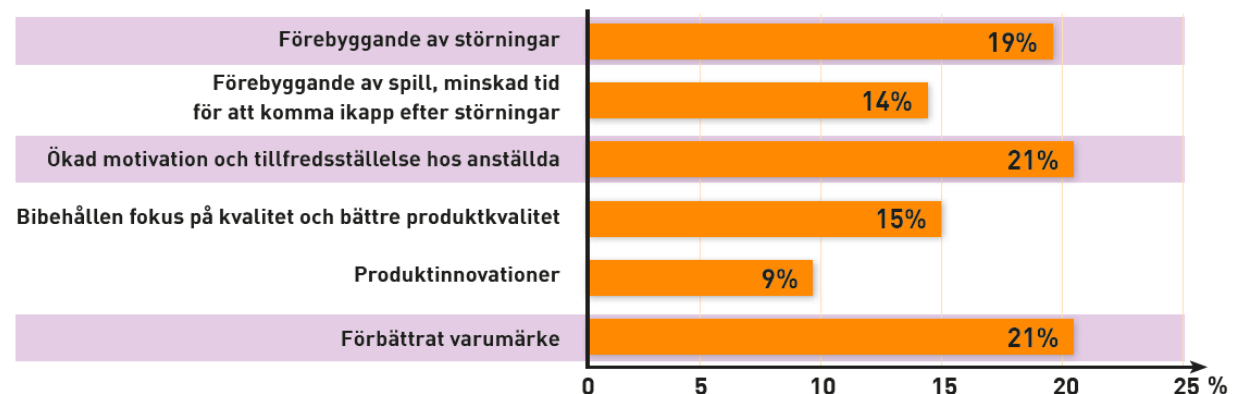
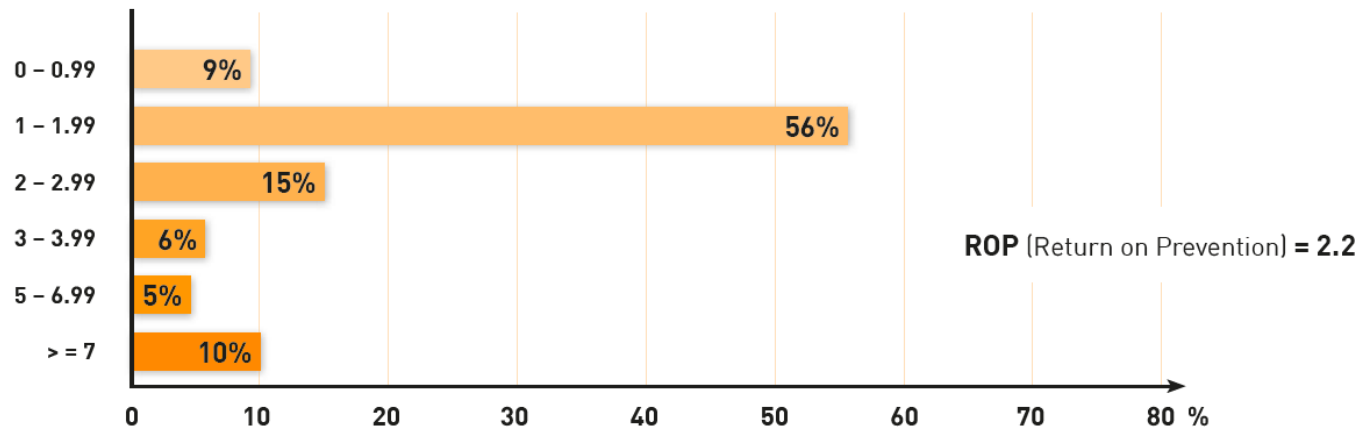
5,8–7,5 timmar/vecka
och anställd

65 miljoner
arbetstimmar per år
eller cirka **36 000**
årsheltidsanställda
inom industrin

Kan investeringar i arbetsmiljö, säkerhet och hälsa vara lönsamt för företag inom industri?

Kan investeringar i arbetsmiljö, säkerhet och hälsa vara lönsamt för företag inom industri?

Vinnarna av Koop Award (arbetsmiljö, hälsa & säkerhet) vs. genomsnittlig aktieutveckling (S&P 500, USA)

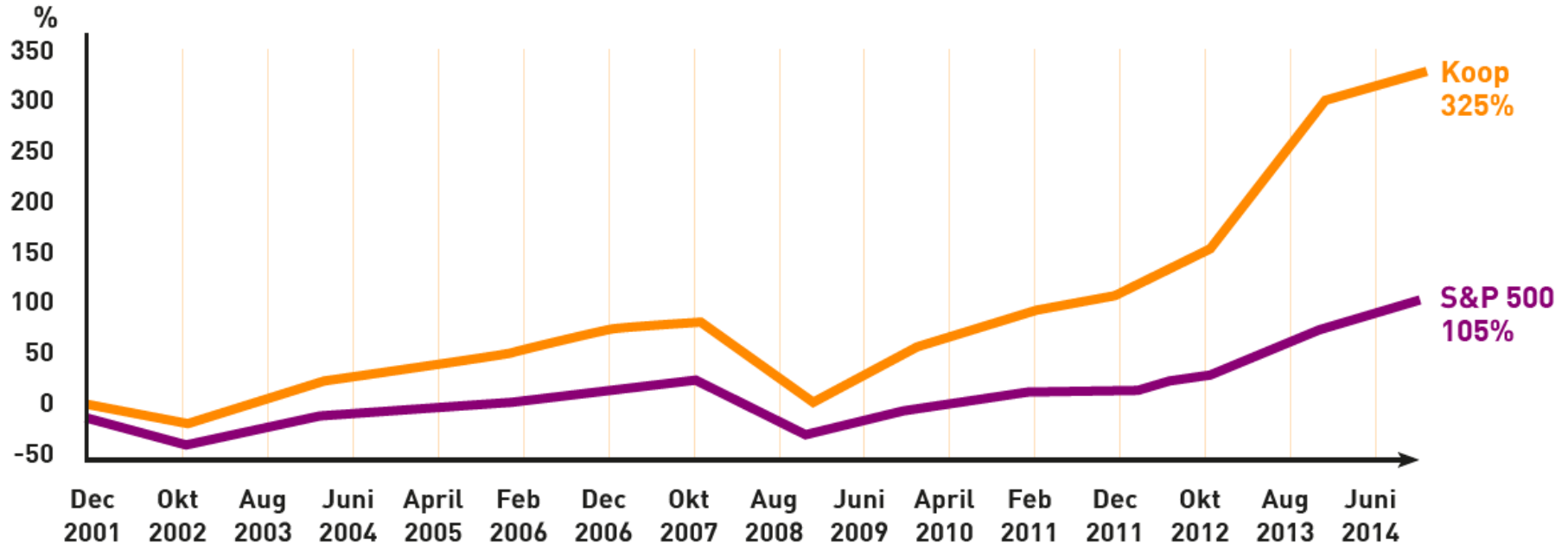

BILD 7. Genomsnittliga aktieutvecklingen i företag som vunnit Koop Award, jämfört med den allmänna aktieutvecklingen (S&P 500).

Fem gånger större vinstmarginal i proaktiva företag

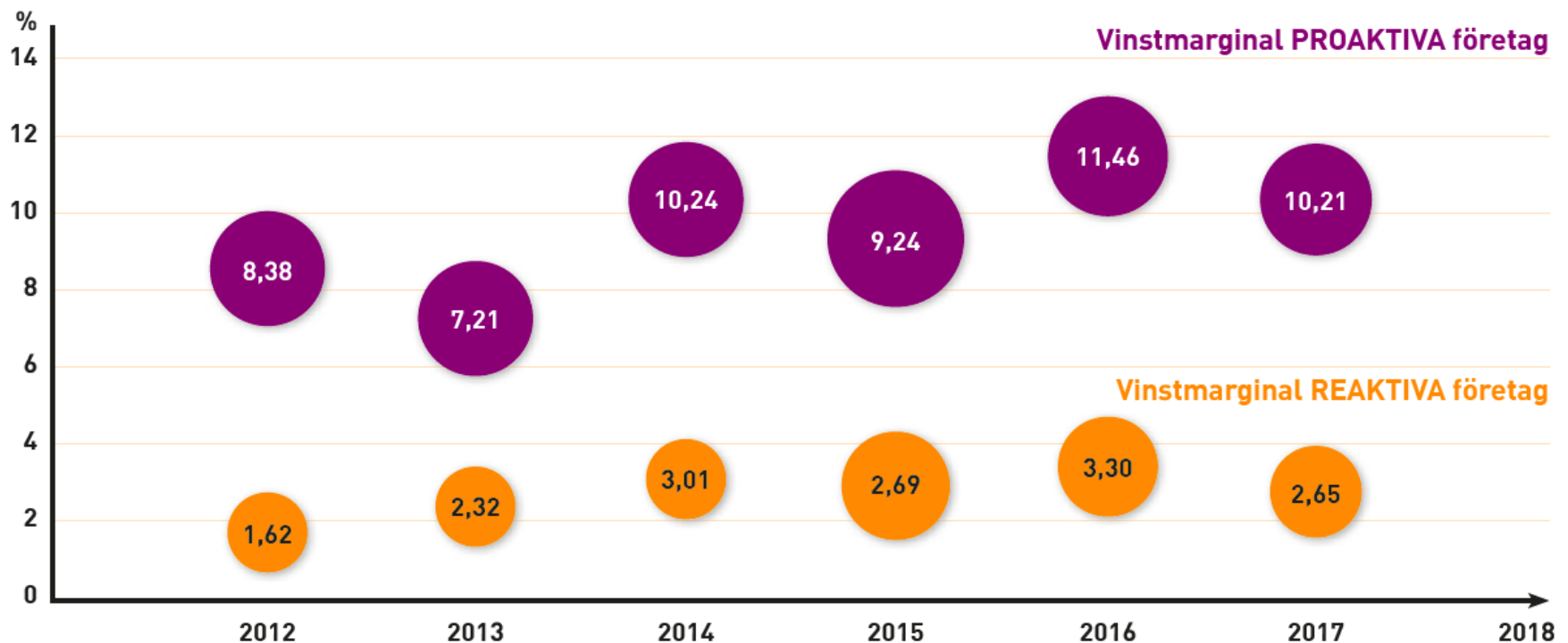

BILD 8. Genomsnittlig vinstmarginal i proaktiva respektive reaktiva företag.

300+ företag, merparten inom tillverkningsindustrin, med totalt 90 000 anställda som var kunder till Avonova Hälsa AB under perioden 2012–2018.

Kan investeringar i fysisk arbetsmiljö och säkerhet vara lönsamt för företag?

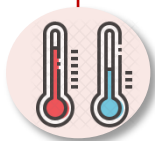
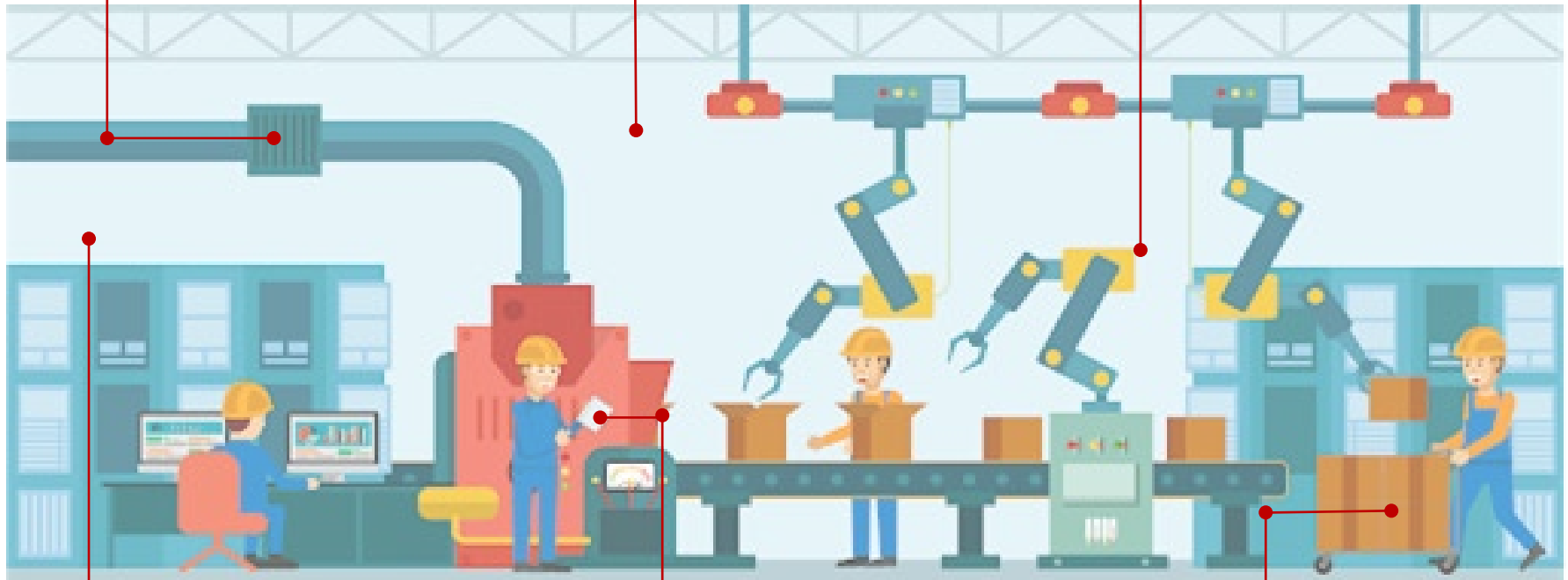
Produktivitetsökning på **8-11%** till följd av bättre luftkvalitet

Ljusexponering under arbetstid, **46 minuter** mer sömn per natt

Upp till **66%** minskning av arbetsprestation i bullriga miljöer

10% minskning av prestation vid både 30°C och 15°C jämfört med 21-23°C

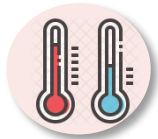

Säkerhetsfokuserat ledarskap minskar risken för **tillbud, olycksfall och produktionsstopp**

Bättre ergonomi produktivitetsökning med **3-5%**

Investeringskalkyl

10% minskning av prestation vid både 30°C och 15°C jämfört med 21-23°C

Produktivitetssökning på **8-11%** till följd av bättre luftkvalitet

Upp till **66%** minskning av arbetsprestation i bullriga miljöer

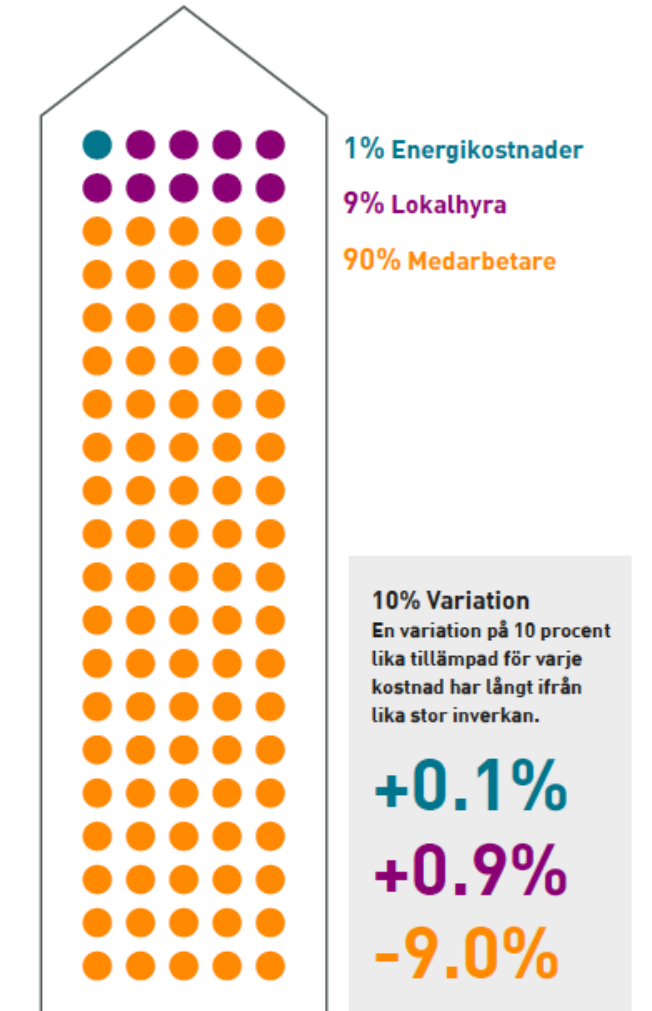

Bild 10: Räkneexempel.
Typiska driftskostnader tjänsteföretag.

Kan investeringar i organisatorisk och social arbetsmiljö vara lönsamt för företag?

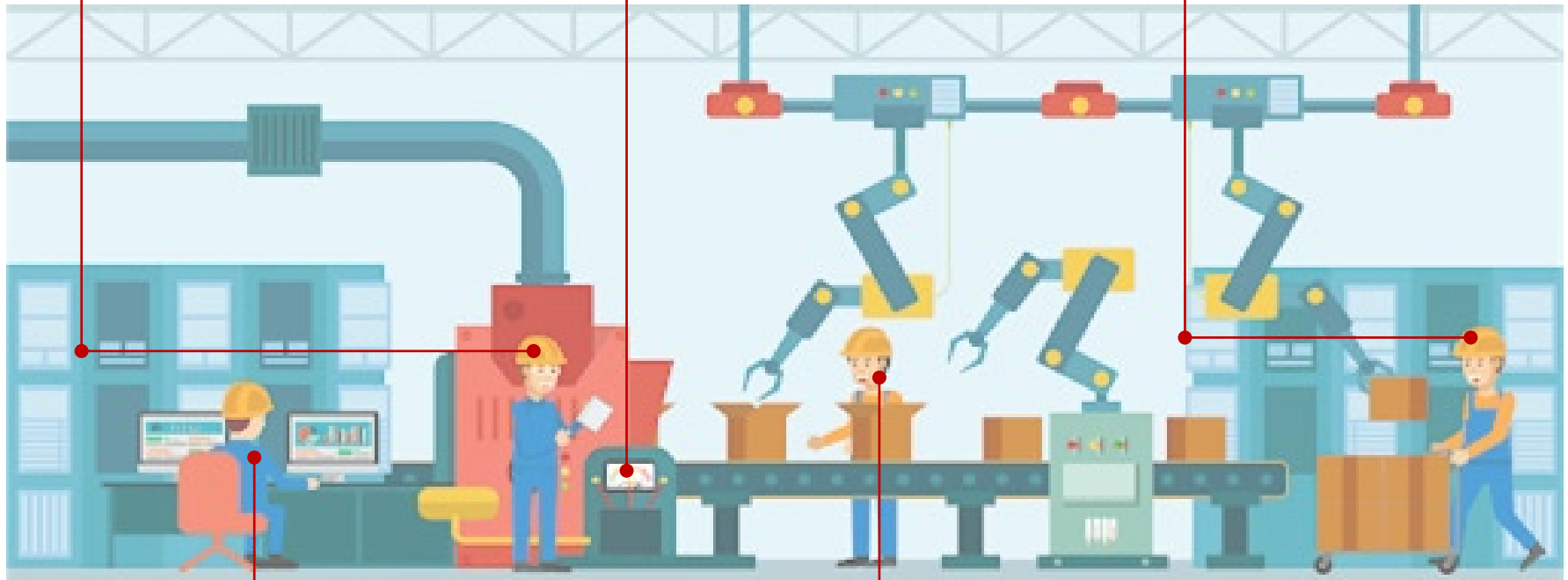
Icke-stödjande ledarskap, **1,54 gånger** högre kostnader för sjukfrånvaro och sjuknärvaro

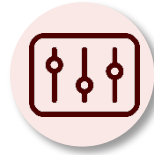
Hög arbetsbelastning, höga krav och låg kontroll ökar **sjukfrånvaron med 10-20%**

Hög arbetsrelaterad stress, produktionsbortfall bortfall på minst **9%**

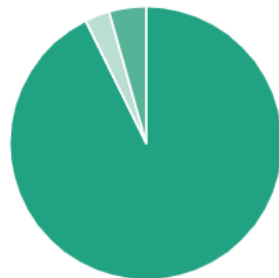

Konflikter, mobbing och trakasserier, högre risk för **ohälsa, sjukfrånvaro och sjuknärvaro**

Kontroll och inflytande, **högre arbetsprestation samt lägre sjukfrånvaro och personalomsättning**

Vad kostar den stressrelaterade ohälsan i ditt företag (År 1)?

Kostnad för lång sjukfrånvaro

920 000 kr

Kostnad för kort sjukfrånvaro

1 400 000 kr

Total kostnad för stressrelaterad ohälsa

31 600 000 kr

Antal timmar förlorade

72 000

Antal heltider förlorade

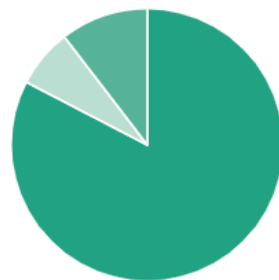
41

Värde av produktionsbortfall

29 300 000 kr

Vad kostar den stressrelaterade ohälsan i ditt företag (År 2)?

Kostnad för lång sjukfrånvaro

920 000 kr

Kostnad för kort sjukfrånvaro

1 400 000 kr

Total kostnad för stressrelaterad ohälsa

13 300 000 kr

Antal timmar förlorade

30 000

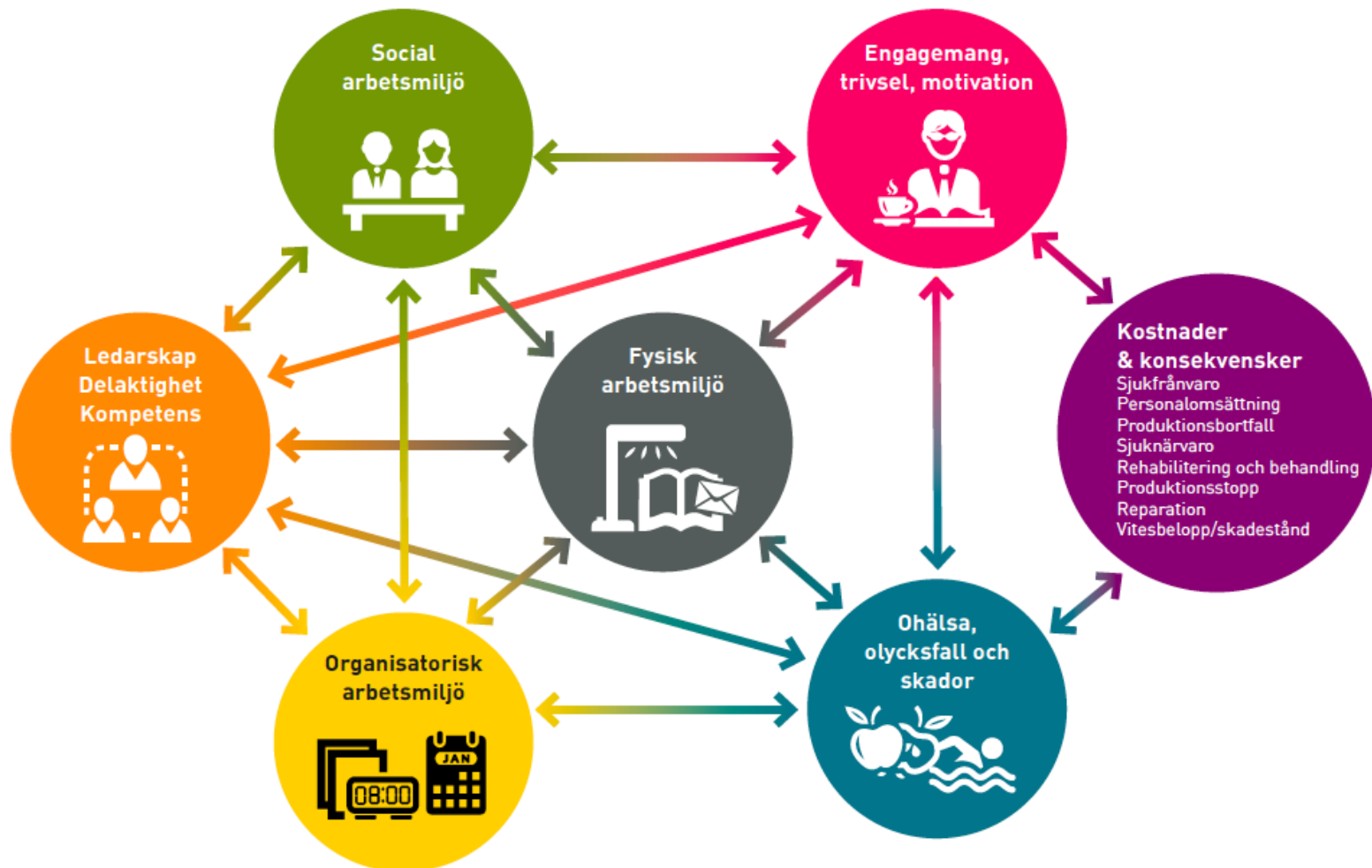
Antal heltider förlorade

18

Värde av produktionsbortfall

11 000 000 kr

Förutsättningar för att arbetet med arbetsmiljö, hälsa och säkerhet ska bli lönsamt

Sammanfattning

- Ett arbetsliv i förändring – **från fysisk till mentalt** krävande arbete på 100 år.
- **Omfattande kostnader** för företagen p.g.a. brister i arbetsmiljö, hälsa och säkerhet. Lejonparten utgörs av **dolda kostnader** i form av **produktionsbortfall (2/3)**.
- Investeringar i arbetsmiljö, hälsa och säkerhet **ÄR lönsamt** för företag inom industri.
- För att arbetet med arbetsmiljö, hälsa och säkerhet ska bli lönsamt krävs:
  - **Ledarskap**
  - **Delaktighet**
  - **Kompetens**

INDUSTRI
ARBETSGIVARNA